

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงาน อุตสาหกรรมสิ่งทอ : การศึกษาเฉพาะกรณีโรงงานทอผ้าไทยเหินนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ ในด้านการศึกษาระดับพื้นฐาน ด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพ และเพื่อเปรียบเทียบความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงาน อุตสาหกรรมสิ่งทอ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ โดยมีสมมุติฐานในการวิจัยดังนี้คือ

1. ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอที่มี เพศ และอายุต่างกัน จะแตกต่างกัน
2. ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีมากกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีระดับการศึกษาค่ากว่า
3. ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานที่มีรายได้สูงกว่าจะมีมากกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีรายได้อต่ำกว่า

กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยคือ ผู้ใช้แรงงานของโรงงานทอผ้าไทยเหิน จำนวน 320 คน แบ่งออกเป็น ผลค์เข้าจำนวน 59 คน ผลค์ย้ายจำนวน 58 คน ผลค์คึกจำนวน 57 คน และรวมปกติ จำนวน 146 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นการสอบถาม ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 12 ข้อ และตอนที่ 2 เป็นการสอบถามความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนในด้านการศึกษาระดับพื้นฐาน จำนวน 15 ข้อ ด้านการรับข่าวสารข้อมูลจำนวน 16 ข้อ และด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพ จำนวน 18 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอส ที เอส เอช เอกซ์ (SPSS-X) ค่ายเครื่องคอมพิวเตอร์ ไอ.บี.เอ็ม - 3031 ของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยข้อมูลที่เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้วิธีหาค่าร้อยละ และในส่วนของ การเปรียบเทียบความต้องการการศึกษาระบบค่านการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ค่านการรับบริการข่าวสารข้อมูล และค่านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ นั้น ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบด้วย t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพบว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรมีความต้องการที่แตกต่างกัน ก็ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของเชฟเฟ่ (Scheffe')

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เมื่อจำแนกผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอในกลุ่มตัวอย่างตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้และรายจ่าย พบว่า

1.1 ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 73.8

1.2 ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงกว่า ม.3 ขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 43.8 รองลงมาเป็นผู้ใช้แรงงานที่มีระดับการศึกษา ป.4-ป.7 คิดเป็นร้อยละ 35.3 และผู้ใช้แรงงานเพศชายส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาสูงกว่า ม.3 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12.8 ส่วนผู้ใช้แรงงานเพศหญิงส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ป.4-ป.7 และสูงกว่า ม.3 ขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 29.4 และ 30.9 ตามลำดับ

1.3 ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 51.3 รองลงมาเป็นผู้ใช้แรงงานที่มีรายได้ 3,001-6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.6

1.4 ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้และเท่ากับรายได้ ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียง คิดเป็นร้อยละ 40.9 และ 40.6 ตามลำดับ

2. เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหภาพแรงงานของผู้ใช้แรงงาน อุตสาหกรรมสิ่งทอในกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 47.2 รองลงมาคือ ผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกและไม่เข้าร่วมกิจกรรมของ สหภาพแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 33.4

3. ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอส่วนใหญ่จะมีแผนอนาคตในการทำงานที่จะทำอาชีพนี้ไปเรื่อย ๆ และเก็บเงินให้มาก แล้วออกไปประกอบอาชีพอิสระของตนเองซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 41.3 และ 40.3 ตามลำดับ

4. ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอส่วนใหญ่จะใช้เวลาว่างในการเที่ยวเดินช้อปปิ้ง แล้วกลับบ้านคิดเป็นร้อยละ 26.5 รองลงมาได้แก่ ผู้ที่ใช้เวลาว่างในการเล่นกีฬา และชมภาพยนตร์ คิดเป็นร้อยละ 24.7 และ 22.2 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตาม เพศ แล้วพบว่า เพศชายส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างในการเล่นกีฬามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.3 ส่วนเพศหญิงใช้เวลาว่างในการเดินช้อปปิ้งแล้วกลับบ้านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.1

5. เมื่อพิจารณาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการรับข่าวสารข้อมูลและศึกษาหาความรู้สำหรับผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอในกลุ่มตัวอย่างพบว่า ช่วงเวลาที่เหมาะสมมากที่สุดคือ ช่วงหลังเลิกงาน ซึ่งมีผู้เห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 61.9 รองลงมาคือ ช่วงวันหยุดประจำสัปดาห์ มีผู้เห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 27.8

6. ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอส่วนใหญ่จะได้รับความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์จากสื่อมวลชนต่าง ๆ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.6 รองลงมาได้แก่จากเพื่อนผู้ใช้แรงงานและนายจ้างคิดเป็นร้อยละ 10.0 และ 7.8 ตามลำดับ

7. เมื่อพิจารณาโรคต่าง ๆ ที่ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอในกลุ่มตัวอย่างเป็นกันบ่อยที่สุดพบว่า ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่จะเป็นโรคทางเดินหายใจ เช่นหวัดและโรคปอดอักเสบมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 24.4 และ 22.8 ตามลำดับ รองลงมาได้แก่ โรคปวดศีรษะ คิดเป็นร้อยละ 20.3

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความต้องการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริการข่าวสาร ข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้

1. เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความต้องการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้ใช้แรงงานมีความต้องการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับปานกลาง และข้อที่ผู้ใช้แรงงานมีความต้องการในระดับมากที่สุด ได้แก่ ต้องการเรียนรู้เรื่อง การป้องกันอันตราย จากการทำงาน เรื่องการใช้จ่ายที่ถูกต้อง เรื่องอาหารที่มีคุณค่าและปลอดภัย เรื่องกฎ- หมายแรงงาน

1.1 เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ใช้แรงงานเพศชายและเพศหญิง มีความต้องการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับปานกลาง

1.2 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่าผู้ใช้แรงงานทุกกลุ่มอายุ มีความต้องการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับปานกลาง

1.3 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ใช้แรงงานทุกกลุ่มอายุ มีความต้องการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับปานกลาง

1.4 เมื่อจำแนกตามรายได้ พบว่า ผู้ใช้แรงงานทุกระดับรายได้ มีความต้องการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับปานกลาง

2. เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความต้องการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการบริการข่าวสาร ข้อมูล พบว่า ผู้ใช้แรงงานมีความต้องการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการบริการข่าวสาร ข้อมูลในระดับปานกลาง และข้อที่ผู้ใช้แรงงานมีความต้องการระดับมากที่สุด ได้แก่ การจัดอบรมความรู้ และข่าวสารที่ทันเหตุการณ์ การจัดให้ผู้ใช้แรงงานได้ทัศนศึกษาหรือดูงานนอกสถานที่ จัด บริการแนะแนวให้คำปรึกษา มุมอ่านหนังสือพิมพ์ประจำวันในโรงงานและห้องสมุดผู้ใช้ แรงงานในโรงงาน

2.1 เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ใช้แรงงานเพศชายและเพศหญิง มีความต้องการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการบริการข่าวสาร ข้อมูลในระดับปานกลาง

2.2 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ใช้แรงงานทุกกลุ่มอายุ มีความต้องการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูลในระดับปานกลาง

2.3 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ใช้แรงงานทุกระดับการศึกษา มีความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูลในระดับปาน-กลาง

2.4 เมื่อจำแนกตามรายได้ พบว่า ผู้ใช้แรงงานทุกระดับรายได้มีความ ต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูลในระดับปานกลาง

3. เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คะแนนความต้องการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพ พบว่า ผู้ใช้แรงงานมีความ ต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพในระดับปานกลางและข้อ ที่ผู้ใช้แรงงานมีความต้องการระดับมาก มีเพียง 1 วิชาเท่านั้นคือ วิชาการเพาะปลูกพืช ที่ลงทุนน้อย แต่ให้รายได้ดี นอกนี้ส่วนใหญ่มีความต้องการการศึกษาในระดับปานกลาง

3.1 เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ใช้แรงงานเพศชายและเพศหญิง มีความ ต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพในระดับปานกลาง

3.2 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ใช้แรงงานทุกกลุ่มอายุมีความต้องการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการเพิ่มพูน ทักษะอาชีพในระดับปานกลาง

3.3 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ผู้ใช้แรงงานทุกระดับการศึกษา มีความต้องการด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพในระดับปานกลาง

3.4 เมื่อจำแนกตามรายได้ พบว่า ผู้ใช้แรงงานที่มีรายได้น้อยกว่า 3,000 บาทและ 3,001-6,000 บาท มีความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการเพิ่ม พูนทักษะอาชีพในระดับปานกลาง ส่วนผู้ใช้แรงงานที่มีรายได้มากกว่า 6,000 บาท มี ความต้องการในระดับน้อย

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความต้องการ การศึกษานอกระบบโรงเรียนด้าน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการรับบริการ ข่าวสาร ข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพ ของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้

1. การเปรียบเทียบความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้
แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำแนกตามเพศ

1.1 ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ผู้ใช้แรงงานเพศชายและเพศหญิง มีความ
ต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดแล้ว พบว่า มี
ความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4 เรื่อง คือ การเรียนรู้เรื่องการ
เมืองการปกครอง ต้องการมีความรู้อ่านเขียนหนังสือไทยได้(ป.2) ความรู้เทียบเท่า
ชั้นประถมศึกษา (ป.6) และความรู้เทียบเท่าชั้น ม.3

1.2 ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการรับบริการข่าว
สารข้อมูลของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ผู้ใช้แรงงานเพศชายและเพศหญิง
มีความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดแล้ว พบว่า มี
ความต้องการแตกต่างกันในเรื่อง การจัดบริการวิทยุเสียงตามสายให้ข่าวสารใน โรง-
งาน และการเรียนด้วยตนเองทางวิทยุและไปรษณีย์

1.3 ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาเพิ่มพูนทักษะ
อาชีพของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ผู้ใช้แรงงานเพศชายและเพศหญิง มี
ความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดแล้ว พบว่า
มีความต้องการแตกต่างกันเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อที่ 13, 16, 17 และ 18 คือต้องการ
เรียนรู้วิชาการเพาะปลูกพืชที่ลงทุนน้อยแต่ให้รายได้ดี วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาญี่ปุ่น
และ วิชาภาษาจีน

2. การเปรียบเทียบความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรง
งานอุตสาหกรรมสิ่งทอจำแนกตามอายุ

2.1 ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ผู้ใช้แรงงานที่มีอายุระหว่าง 16-20 ปี มี
ความต้องการมากกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป

2.2 ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการรับบริการข่าวสาร
ข้อมูลของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ผู้ใช้แรงงานทุกกลุ่มอายุมีความต้องการ
ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ผู้ใช้แรงงานที่มีอายุระหว่าง 16-20 ปี และ 21-25 ปี มีความต้องการมากกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีอายุ 31-35 ปี และ 35 ปีขึ้นไป

3. การเปรียบเทียบความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำแนกตามระดับการศึกษา

3.1 ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ผู้ใช้แรงงานทุกระดับการศึกษามีความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูลของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ผู้ใช้แรงงานที่มีระดับการศึกษา ม.1 ถึง ม.3 และ สูงกว่า ม.3 ขึ้นไป มีความต้องการมากกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีระดับการศึกษา ป.4-ป.7

3.3 ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ผู้ใช้แรงงานที่มีระดับการศึกษา ม.1 - ม.3 และสูงกว่า ม.3 ขึ้นไป มีความต้องการมากกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีระดับการศึกษา ป.4-ป.7

4. การเปรียบเทียบความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำแนกตามรายได้

4.1 ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ผู้ใช้แรงงานที่มีรายได้น้อยกว่า 3,000 บาท มีความต้องการมากกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีรายได้มากกว่า 6,000 บาท

4.2 ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูลของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ผู้ใช้แรงงานทุกระดับรายได้มีความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.3 ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ผู้ใช้แรงงานที่มีรายได้น้อยกว่า 3,000 บาท มีความต้องการมากกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีรายได้มากกว่า 6,000 บาท

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และคิดเป็นร้อยละ 73.8 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-25 ปีและ 35 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 29.1 และ 29.7 ตามลำดับ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่สูงกว่า ม.3 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 43.8 รองลงมาเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษา ป.4 - ป.7 คิดเป็นร้อยละ 35.3 ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 3,000 บาท มีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ และเท่ากับรายได้ และผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่จะวางแผนอนาคตในการทำงานที่จะทำอาชีพนี้ไปเรื่อย ๆ

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเห็นว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ มงคล สอนสวัสดิ์ (2519) ซึ่งพบว่า คนงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงร้อยละ 86.0 อายุของคนงานส่วนมากอยู่ระหว่าง 20-30 ปีร้อยละ 74.0 ที่เป็นเช่นนี้ อาจจะเนื่องมาจากว่า งานในโรงงานทอผ้าส่วนใหญ่เป็นงานที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อน ไม่ต้องใช้แรงงานฝีมือ และเป็นงานที่ไม่หนัก มีลักษณะงานที่เพศหญิงจะทำได้คือ การจ้างแรงงานเพศหญิงจะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าคนงานชาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานฝีมือ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ทางโรงงานรับคนงานเข้าทำงานเสียเป็นส่วนใหญ่ งานวิจัยของ สุวีรัตน์ รักเหยา (2522) พบว่า คนงานหญิงส่วนใหญ่ที่เข้ามาทำงานในโรงงานทอผ้า นั้น เป็นเพราะคิดว่า งานไม่หนัก (ร้อยละ 29.0) ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับงานกรรมกรอื่น ๆ ที่มีรายได้เท่า ๆ กันนั้น การทำงานในโรงงานทอผ้าเป็นงานเบา เพราะส่วนใหญ่จะเป็นการนั่งคุมเครื่องจักร กรอผ้า ย้อมผ้า เป็นต้น อีกประการหนึ่งในเรื่องอายุของผู้ใช้แรงงานนั้น จะเห็นว่า ผู้ใช้แรงงานในโรงงานทอผ้าไทยเทียบส่วนใหญ่จะมีอายุน้อยและอายุค่อนข้างมาก ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า สัดส่วนของคนงานเก่า ซึ่งทำงานมานานนั้น มีจำนวนค่อนข้างมาก เนื่องจากคนงานมักจะไม่ค่อยมีการออกจากงาน ส่วนใหญ่จะทำงานไปเรื่อย ๆ จนเกษียณอายุ ซึ่งในระหว่าง การทำงาน ผู้ใช้แรงงานจะได้รับการขึ้นค่าแรงทุกปี และมีสวัสดิการที่เปรียบพร้อมอยู่แล้วในหลายด้าน จึงส่งผลให้มีจำนวนคนงานเก่า ซึ่งมีอายุค่อนข้างสูงอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนคนงานที่มีอายุน้อยนั้นส่วนใหญ่จะเป็นคนงาน ที่ทางโรงงานรับเข้าทำงานใหม่ไม่นาน ซึ่งกรณีนี้เป็นเรื่องปกติโดยทั่วไปที่ทางโรงงานนิยมรับผู้ที่มีอายุน้อยเข้าทำงาน เนื่องจาก

ส่วนใหญ่จะเป็นโสดและไม่มีภาระทางครอบครัวมาก จะมีปัญหาในการทำงานน้อย มีความกระตือรือร้นในการทำงานมาก และเพื่อเป็นการชดเชยปัญหาที่ยากแก่การบริหารงานหลายประการที่จะเกิดขึ้น อันจะส่งผลต่อการเพิ่มผลผลิตของงาน

เป็นที่น่าสังเกตว่า คนงานส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาสูงกว่า ม.3 ขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 43.8 รองลงมาเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษา ป.4 - ป. 7 คิดเป็นร้อยละ 35.3 ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ มงคล สวนสวัสดิ์ (2519) ซึ่งพบว่า การศึกษาของคนงานระหว่าง ป.4 - ป.7 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.5 ของจำนวนตัวอย่าง ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจากสาเหตุ 2 ประการคือ ประการแรกในระยะ 5-6 ปีที่ผ่านมา ทางโรงงานทอผ้าไทยเทียนได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาสมัครเข้าทำงานเป็นผู้ใช้แรงงานข้อหนึ่งว่า วุฒิการศึกษาจะต้องจบชั้น ม.3 ขึ้นไป ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า ผู้ที่มาสมัครเข้าทำงานส่วนใหญ่จะมีการศึกษาในระดับชั้น ม.6 และระดับ ปวช. ทางโรงงานจึงรับผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า ม.3 ขึ้นไป เข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งทางโรงงานเองอาจจะสังเกตเห็นว่า การรับผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงเข้าทำงานนั้นจะมีข้อดีในเรื่องของการบริหารงานและฝึกอบรมได้ง่ายและสะดวกขึ้น แต่โอกาสที่บุคคลเหล่านี้จะเปลี่ยนงานหากมีมาก ซึ่งกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ทางโรงงานก็คงได้ตระหนักถึงข้อนี้ จึงรับคนงาน รุ่นใหม่ที่มีระดับการศึกษาสูงในลักษณะของการจ้างเป็นคนงานชั่วคราวเสียส่วนใหญ่ มีการต่ออายุสัญญาการจ้างทุก 6 เดือน และคนงานชั่วคราวนี้จะไม่มียกยัดได้รับเงินสวัสดิการอื่นใดเลย นอกจากเงินพิเศษประจำปี ประมาณ 300-400 บาท ประการที่สองเนื่องจากปัญหาการว่างงานของผู้จบการศึกษาระดับ ปวช. ปวส. จนถึงระดับปริญญาตรีและอื่น ๆ ในปัจจุบันมีอยู่ในอัตราที่สูง จะเห็นได้จากสถิติการว่างงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ เลขาธิการสำนักงานสถิติแห่งชาติได้เปิดเผยว่า ประชากรที่อยู่ในวัยแรงงานของประเทศไทยมีอยู่ประมาณ 27 ล้านคนเป็นผู้ที่ว่างงานประมาณ 1.7 ล้านคน หรือประมาณ 6.8 ของกำลังแรงงาน จึงพอจะประมาณได้ว่า ผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานและมีการศึกษาสูงกว่า ม.3 ขึ้นไปนั้น น่าจะมีจำนวนนับแสนคนที่เคยว จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ว่างงานเหล่านี้มาสมัครเข้าทำงานในโรงงานกันมากในลักษณะที่อาจจะทำไปเรื่อย ๆ ก่อนเป็นการรองานที่จะดีกว่านี้ แต่ถ้าพิจารณาถึงรายได้จากการทำงานในโรงงานแล้ว สำหรับผู้ที่

จระเข้ชั้น ม.6 และ ปวช. จะเห็นว่า รายได้อยู่ในอัตราที่ใกล้เคียงกับการทำงาน
 คำนอื่น ๆ คือ ประมาณเดือนละ 2,000 บาทเศษ

ที่น่าสนใจอีกข้อหนึ่งคือ ในเรื่องรายได้และรายจ่ายของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งพบว่าผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 3,000 บาท ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า ค่าแรงขั้นต่ำตามกฎหมายที่ใช้แรงงานจะได้รับคือ วันละ 73 บาท ซึ่งทำให้รายได้ต่อเดือน โดยเฉลี่ยแล้ว ผู้ใช้แรงงานจะได้รับไม่เกิน 3,000 บาท ผู้ใช้แรงงานที่จะมีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนเกิน 3,000 บาทขึ้นไปนั้น จะต้องเป็นพนักงานที่ทำงานมานาน ส่วนใหญ่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ซึ่งค่าแรงที่ได้รับจะต้องเป็นวันละ 100 บาทขึ้นไป อีกสาเหตุที่ทำให้คนงานส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 3,000 บาท ก็อาจจะเนื่องมาจากว่า คนงานส่วนใหญ่จะไม่ได้ทำงานหารายได้พิเศษอื่นใด นอกเหนือเวลาทำงานในโรงงาน จากข้อมูลที่พบ ปรากฏว่า ผู้ใช้แรงงานในโรงงานทอผ้าไทยเหิน จากกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลาว่างในการทำงานหารายได้พิเศษ มีเพียงร้อยละ 12.2 เท่านั้น จึงทำให้ผู้ใช้แรงงานไม่มีรายได้อื่นใดที่จะมาเพิ่มเติมในการครองชีพ แต่ถึงแม้ว่าผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่จะมีรายได้น้อยกว่า 3,000 บาทก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึง รายจ่ายของผู้ใช้แรงงานแล้วพบว่า ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้และเท่ากับรายได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่จะไม่มีภาระหนี้สินหรืออาจจะมีน้อยและไม่เดือดร้อนในเรื่องที่ เงินจะไม่พอใช้จ่าย ในการครองชีพประจำวัน อันเป็นช่องทางที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ใช้แรงงานสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นได้

การที่ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ และเท่ากับรายได้นี้ อาจจะเนื่องมาจากการที่ โรงงานมีสวัสดิการร้านสหกรณ์ ซึ่งจำหน่ายเครื่องอุปโภคบริโภคในราคาถูกลงกว่าท้องตลาด และมีการขายอาหารในราคาถูกลงจากโรงงาน ซึ่งอยู่ในราคาจานละ 2 บาท แต่ถ้าเป็นร้านค้าของเอกชนที่ไปขายในโรงงาน ก็จะถูกควบคุมราคาให้ขายในราคา 3 - 5 บาทเท่านั้น ห้ามเกินกว่านี้ ซึ่งสวัสดิการเหล่านี้ จะช่วยให้ค่าครองชีพของผู้ใช้แรงงานลดลงไปได้มาก ถ้าผู้ใช้แรงงานไม่ใช้จ่ายเงินไปในทางสุรุ่ยสุร่ายในเรื่องอื่น ๆ อีกประการหนึ่ง อาจจะเนื่องมาจากลักษณะนิสัยการประหยัดและออมของคนงานส่วนใหญ่ก็เป็นได้เนื่องจากได้รับเงินเดือนโดยเฉลี่ยต่อเดือนไม่มากนัก เรียกได้ว่า อยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจระดับล่างของสังคมจึงกำหนด

ให้วิถีการดำเนินชีวิตประจำวันต้องอยู่ในลักษณะที่ระมัดระวังไม่ให้ใช้จ่ายเกินกว่ารายได้ของตนเอง จะได้ไม่ก่อหนี้สินและไม่เดือดร้อน ซึ่งรายได้ที่ผู้ใช้แรงงานได้รับนี้เป็นการเพียงพอต่อการยังชีพประจำวันเท่านั้น นิคม จันทรวิทุร (2521 : 86) กล่าวว่า การทำงานของกรรมกรในโรงงานตามปกติจะทำงานอย่างน้อย วันละ 8 ชั่วโมงโดยได้รับอัตราค่าจ้างตามอัตราค่าแรงขั้นต่ำที่กฎหมายระบุ ซึ่งอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่รัฐบาลกำหนดขึ้นแต่ละครั้ง เป็นอัตราที่กำหนดขึ้นเพียงเพื่อประทังชีวิต (subsistant wage) เท่านั้น ไม่ได้ทำให้ความเป็นอยู่ของกรรมกรดีขึ้นแต่อย่างใด

ส่วนในเรื่องแผนอนาคตในการทำงานของผู้ใช้แรงงานนั้นพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ใช้แรงงานคิดจะทำอาชีพนี้ไปเรื่อย ๆ ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากทางโรงงานทอผ้าไทยแทบไม่มีสวัสดิการที่ดีกว่า โรงงานอื่น ๆ อีกหลายโรงงาน ทั้งสวัสดิการตามกฎหมายและบางอย่างก็นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเป็นสิ่งที่พนักงานมีความพอใจอยู่แล้วและในระหว่างการทำงานจนถึงเกษียณอายุ (ผู้ใช้แรงงานเพศชาย จะเกษียณเมื่ออายุ 50 ปี ผู้ใช้แรงงานหญิงจะเกษียณ เมื่ออายุ 42 ปี) ผู้ใช้แรงงานจะมีโอกาสได้รับค่าแรงเพิ่มขึ้นทุกปีพร้อมทั้งเงินโบนัสและเบี้ยขยัน จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานคิดทำอาชีพนี้ไปเรื่อย ๆ โดยไม่สนใจที่จะเปลี่ยนอาชีพไปทำอย่างอื่น เพราะทำงาน ในโรงงานไปเรื่อย ๆ ก็ไม่เดือดร้อนอะไรมากนัก อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ สภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันก็ได้เอื้ออำนวยต่อการที่ผู้ใช้แรงงานจะเปลี่ยนงานหรือออกไปประกอบอาชีพอื่นได้โดยง่าย การหางานใหม่ทำนั้นค่อนข้างยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับการศึกษาและความสามารถของผู้ใช้แรงงานก็เป็นเพียงแรงงานไร้ฝีมือและกึ่งฝีมือ และการที่จะประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การเป็นลูกจ้างนั้นก็ต้องอาศัยเงินทุนมากพอสมควร ซึ่งฐานะทางเศรษฐกิจในระดับผู้ใช้แรงงานนั้นก็ไม่ได้เอื้ออำนวยให้เท่าใดนัก จึงส่งผลให้ผู้ใช้แรงงานเลือกแผนอนาคตในการทำงานที่จะทำอาชีพนี้ไปเรื่อย ๆ จะเป็นการที่ดีที่สุด

2. ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอมีความต้องการ การศึกษานอกระบบโรงเรียน คำนการศึกษาระดับพื้นฐาน คำนการรับข่าวสารข้อมูล และคำนการเพิ่มพูนทักษะอาชีพปานกลาง ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากตัวผู้ใช้แรงงานเอง ยังไม่เล็งเห็นความสำคัญและความ

จำเป็นของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า จะมีประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
 ของตนเองได้อย่างไรและมากน้อยเพียงใด เพราะปัญหาเฉพาะหน้าของผู้ใช้แรงงาน
 นั้นมีมากมายที่สำคัญคือ ปัญหาปากท้อง การครองชีพ ทำอย่างไรจึงจะมีพอกินพอใช้
 มีความมั่นคงในการทำงาน มีสวัสดิการตามสมควรและมีสวัสดิภาพในการทำงาน การที่
 จะต้องเผชิญปัญหาเหล่านี้ยู่ตลอดเวลาทำให้เหนื่อยยากและหมดแรงที่จะไปคิดในเรื่อง
 อื่น ๆ ที่ดูเหมือนจะไม่มีส่วนช่วยให้ปากท้องและความเป็นอยู่ของคนดีขึ้น (กลุ่มประสาน
 ศาสนาเพื่อสังคม 2521 : 140) สภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันยังเป็นอุปสรรค
 ทำให้ผู้ใช้แรงงานต้องสนใจในเรื่องการครองชีพมากกว่าการศึกษา เพราะเมื่อพูดถึง
 เศรษฐกิจแล้ว ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ มักจะนึกถึงอาชีพและรายได้เป็นสำคัญ และถ้าผู้
 ใช้แรงงานจะต้องการการศึกษาก็มักจะเลือกศึกษาในสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจใน
 แห่งของการเพิ่มอาชีพและรายได้เป็นประการสำคัญ แม้แต่นายจ้างก็เช่นกัน มักจะยังไม่
 เห็นคุณค่าของการให้การศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานในแง่มุมที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน
 เท่าใดนัก เนื่องจากเห็นว่า การศึกษาไม่ได้มีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับการเพิ่มผลผลิตนาย
 จ้างมักจะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับโดยตรงและรวดเร็วมากกว่าที่จะมาลงทุนด้าน
 การศึกษาของผู้ใช้แรงงาน ซึ่งยังเห็นผลไม่แน่ชัด งานวิจัยของ สุภาพร จันทร์จำเริญ
 (2525) พบว่า ในด้านกิจกรรมการศึกษาของผู้ใช้แรงงานนี้ กิจกรรมส่วนใหญ่ยังไม่
 เป็นระบบ และไม่มีแนวทางที่แน่นอน ประเภทการศึกษาที่สหภาพแรงงานได้จัดหรือมีส่วน
 ร่วมมากที่สุดคือ การศึกษาอบรมทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นลักษณะธรรมชาติของ
 ประเทศที่กำลังพัฒนา ร้อยละ 89.76 ของกิจกรรมที่สหภาพแรงงานจัดเอง และร้อยละ
 93.72 ของสมาชิกหรือกรรมการที่ไปร่วมศึกษาอบรมกับหน่วยงานภายนอกจะเป็นการ
 ศึกษาอบรมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งสิ้น

จะเห็นได้ว่า ความต้องการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอที่พบว่า อยู่ในระดับปานกลางนั้น สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมนุษย์
 ของมาสโลว์ (Maslow) ที่เชื่อว่า ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้นของความตอง-
 การ จากลำดับความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่จัดอยู่ในลำดับต่ำสุดไปจนถึง
 ความต้องการที่จะพัฒนาตนเองในลำดับสูงสุด ความต้องการในระดับสูงจะไม่เกิดขึ้น
 จนกว่าที่ ความต้องการในระดับต่ำจะเป็นที่พอใจหรือเกิดขึ้นจนเป็นที่เพียงพอแล้ว

(เกียรติวรรณ อมาตยกุล 2530 : 7) อันนั้นถ้าทราบโคที่ผู้ใช้แรงงานยังไม่ได้รับการตอบสนองในความต้องการลำดับต่ำคือ ความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต (Survival Needs) และความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) ก็ย่อมแน่นอนว่า ผู้ใช้แรงงานยังไม่เกิดความต้องการในด้านการศึกษา ซึ่งเป็นลำดับความต้องการขั้นที่สูงขึ้นไป ซึ่งความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้ง 2 ลำดับขั้นนี้เป็นสิ่งจำเป็นอยู่เสมอสำหรับเท่าที่มนุษย์ยังมีชีวิตอยู่

3. ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอเพศชายและเพศหญิงมีความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาระดับพื้นฐาน ด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูลและด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันผู้หญิงไทย จะได้รับสิทธิเท่าเทียมกับชายในด้านการศึกษาคั้งแต่วัยอนุบาล จนถึงระดับอุดมศึกษา ค่านิยมของพ่อแม่ที่นิยมส่งเสริมบุตรให้ศึกษาหาความรู้แต่เฉพาะบุตรชายเริ่มลดน้อยลงมาก ผู้หญิงได้รับสิทธิในการศึกษาเล่าเรียนและในการสมัครเข้าทำงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ มากขึ้น แม้ว่า โอกาสในการศึกษาจะยังไม่เท่าเทียมกับชายเสียทีเดียว ท่านมหาตม คานธี นักปราชญ์ที่สำคัญคนหนึ่งของโลกได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้หญิงและผู้ชายไว้ว่า หญิงเป็นผู้ร่วมชีวิตของชาย ซึ่งมีความสามารถทางสมองเท่าเทียมกับชายทุกประการ หญิงมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมทุกชนิดของชายและหญิงมีสิทธิในเสรีภาพและอิสระภาพเช่นเดียวกับชาย หญิงมีสิทธิในตำแหน่งอันสูงสุดภายในขอบเขตแห่งกิจกรรมของหญิง เช่นเดียวกับชายมีสิทธิในตำแหน่งอันสูงสุดภายในขอบเขตแห่งกิจกรรมของชาติ (มหาตม คานธี 2523: 390) อาจกล่าวได้ว่า โดยธรรมชาติแล้ว รูปแบบความต้องการและความสามารถในการพัฒนาระดับความต้องการของเพศหญิงและเพศชายไม่แตกต่างกัน เพียงแต่รายละเอียดของรูปแบบความต้องการเท่านั้นที่แตกต่างกันไปตามคุณลักษณะทางเพศ ซึ่งคำกล่าวของท่าน มหาตม คานธี ข้างต้นได้อธิบายไว้อย่างชัดเจน ความจริงแล้วข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความแตกต่างของความต้องการของผู้หญิงและผู้ชาย ยังเป็นข้อถกเถียงที่ยังหาข้อยุติไม่ได้ แต่ก็มีผลงานวิจัยจำนวนไม่น้อยที่แสดงให้เห็นว่า ความต้องการของเพศชายและเพศหญิงไม่มีความแตกต่างกัน งานวิจัยของสุรพล ปธานวนิช (2524) พบว่า ระดับการพัฒนาความต้องการระหว่างเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน การได้รับการตอบ

สนองทางสรีระของคนงานทั้งสองกลุ่มนั้น มีความใกล้เคียงกันมาก จนไม่ส่งผลให้ระดับการพัฒนาความต้องการปรากฏความแตกต่าง ซึ่งลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับแนวความคิดเรื่องความต้องการของมนุษย์ของนักทฤษฎีร่วมสมัยกลุ่มที่มีความคิดรุนแรง ซึ่งเชื่อว่าความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นสากล (Universal) มีรูปแบบที่แน่นอนสามารถกำหนดไว้ กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนมีรูปแบบของความต้องการที่แน่นอนและเป็นที่ประจักษ์ (Objective) ซึ่งหมายถึงว่า หลักการเกี่ยวกับความต้องการจะไม่ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของบุคคล เวลาและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ (สุรพล ปธานวิธ 2524 : 16)

อีกประการหนึ่งคือ ในภาวะที่ค่าครองชีพในเมืองสูงเช่นนี้ มีส่วนผลักดันให้สตรีเป็นจำนวนมากเข้ามามีส่วนร่วม ในการช่วยเหลือครอบครัว โดยการออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ดังจะพบว่า มีผู้ใช้แรงงานสตรีอยู่ในวงการต่างๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งในสถานอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม แหล่งสถานเริงรมย์และงานคานบริการต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก สร้าง แรงงานสยาม (2525 : 8) กล่าวว่า แรงงานสตรีที่เข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมที่มีมากที่สุดคือ อุตสาหกรรมทอผ้า นอกนั้นก็กระจายกันทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมอื่น ๆ เมื่อผู้ใช้แรงงานสตรีออกไปทำงานนอกบ้าน ก็จะได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมนอกบ้านมากขึ้น ประกอบกับในสังคมเมือง มีการเคลื่อนไหวของข่าวสารข้อมูลและความรู้ต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางสื่อสารมวลชนต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ สุจิต ศิลารักษ์ (2527:1) กล่าวว่า ทุกวันนี้ เราอยู่ในยุคของการระเบิด (Explosion) เช่น การระเบิดของความรู้ การระเบิดของประชากรและการระเบิดของวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มนุษย์มีโอกาสได้พัวพันกับสิ่งผลิตผลิตมากขึ้น ไปไหนมาไหนได้สะดวกและมีอายุยืนยาวขึ้น นอกจากนี้ยังมีการระเบิดของความรู้สึกทางการเมือง สตรีได้ทำงานนอกบ้านมากขึ้น สิ่งเหล่านี้จึงอาจจะส่งผลให้เพศหญิงและเพศชายเกิดความต้องการในหลาย ๆ ประการที่คล้ายคลึงกัน โดยไม่จำกัด

4. ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอที่มีอายุน้อยกว่ามีความต้องการการศึกษา นอกกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานและด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพมากกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีอายุมากกว่า ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากความรู้สึกนึกคิดและบุคลิกประจำวัย

วัยโดยธรรมชาติแล้ว ผู้ที่มีอายุน้อยมักจะกระตือรือร้น สนใจในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่แล้ว ผู้ที่มีอายุมากอาจจะรู้สึกว่าคุณเองแก่เกินเรียนไปแล้ว ไม่ต้อง ศึกษาหาความรู้อะไรมากนัก คิดว่าทำงานมีเงินใช้ มีข้าวกินเลี้ยงปากเลี้ยงท้องไปวันหนึ่ง ๆ ก็เป็นการเพียงพอแล้ว จากการสัมภาษณ์ผู้ใช้แรงงานหญิงคนหนึ่ง ซึ่งอายุประมาณ 38 ปี พบว่า ไม่ต้องการศึกษาหาความรู้ในเรื่องใด ๆ มากนัก เกือบทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็น คำนวณความรู้พื้นฐานหรือคำนวณวิชาชีพ โดยให้เหตุผลว่า ตนเองอายุมากแล้ว ไม่รู้จะหาความรู้ไปทำไม ทำงานอีก 3-4 ปีก็เกษียณอายุแล้ว (ผู้ใช้แรงงานหญิงจะเกษียณเมื่ออายุ 42 ปี) อยู่เฉย ๆ ทำงานไปวันหนึ่ง ๆ คิดว่า เมื่อออกจากโรงงานแล้ว ค่อยคิดกันใหม่ว่าจะทำอย่างไร และลักษณะเฉพาะของผู้ใช้แรงงานโรงงานทอผ้าไทยเหียนนี้จากการศึกษาพบว่า คนงานเก่าซึ่งมีอายุมาก มักจะมีระดับการศึกษาต่ำ คือระดับ ป.4 ถึง ป.7 แต่มีรายได้สูงเพราะทำงานมานาน จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้ไม่มีความกระตือรือร้นที่จะต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนเท่าใดนัก เนื่องจากมีรายได้ที่สูงกว่าคนงานใหม่ และเป็นรายได้ที่พอเพียงกับการยังชีพในระดับหนึ่งอยู่แล้ว ทั้งนี้เพราะทางโรงงานได้มีสวัสดิการร้านสหกรณ์ราคาถูกลง และจำหน่ายอาหารราคาถูกลง ซึ่งเป็นการช่วยค่าครองชีพ ผู้ใช้แรงงานอีกหอคหนึ่ง จึงทำให้คนงานเก่าซึ่งมีอายุมาก ไม่มีความเดือดร้อนและไม่ต้องการที่จะไปประกอบอาชีพอื่น ส่วนคนงานใหม่นั้นมักจะมีอายุน้อย มีรายได้ค่อนข้างน้อย และมักเป็นโสด แต่มีระดับการศึกษาสูง จึงอาจจะส่งผลให้มีความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนมากกว่า ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ หรือถ้ามีโอกาสเปลี่ยนงานใหม่ที่ดีกว่าเดิมได้ ก็จะเป็นการดี

อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ ผู้ใช้แรงงานที่มีอายุมากนั้น ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ที่มีครอบครัวแล้ว ซึ่งต้องแบกรับภาระหน้าที่ที่พ่อบ้านแม่บ้านควบคุมไปกับการทำงานทำให้ต้องรับงานหนักเป็นสองเท่า ไม่มีเวลาเป็นของตนเองมากนัก โอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและรับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองจึงมีน้อยกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีอายุน้อยกว่า และมักจะเป็นโสด ซึ่งจะมีเวลาว่างและมีโอกาสมากกว่า

5. ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า มีความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูลและด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพมากกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากว่าผู้ใช้แรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำมักจะไม่สนใจการศึกษานอกระบบโรงเรียนเท่าที่ควร เนื่องจาก อาจคิดว่าเป็นเรื่องที่อยู่ห่างไกลจากระดับการศึกษาเดิมของตน และอาจจะมองไม่เห็นคุณประโยชน์ของบริการด้านการรับข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพว่า จะช่วยตนได้อย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร ใจฟุ้ง (2521) ซึ่งพบว่า ลูกจ้างที่ยังมีระดับการศึกษาต่ำ ส่วนมากจะมองไม่เห็นคุณและประโยชน์ของการศึกษา จึงให้ความ สนใจสมัครเรียนน้อยกว่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่รัฐได้จัดบริการการศึกษาให้ถึงที่ทำงานและที่พักอาศัย ผู้ที่สนใจและสมัครเรียนบางส่วนก็ยังขาด ความอดทนและความตั้งใจจริงที่จะเรียนให้สำเร็จตามหลักสูตร เมื่อเรียนไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง เมื่อพบปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการทำงานและเวลาเรียน ทำให้เรียนไม่ได้เต็มที่ก็ทอดทิ้งไม่เรียนต่อไปอีก จึงเป็นเหตุให้โรงเรียนในโรงงานต้องปิดการสอนไปหลายแห่ง โดยที่ยังไม่มีนักศึกษาเรียนจบตามหลักสูตรระดับต่าง ๆ เลยแม้แต่คนเดียว และในทางกลับกัน การที่ผู้ใช้แรงงานที่มีการศึกษาสูงสนใจการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการรับบริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพ ก็อาจจะเพราะเห็นว่า การรับข่าวสารข้อมูลที่ทันเหตุการณ์นั้นจะช่วยให้ทราบถึงความต้องการของตลาดแรงงานและอาชีพ มีความเคลื่อนไหวของตลาดนักแรงงานอยู่เสมอ ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการเลือกเปลี่ยนงานอาชีพที่ดีกว่าขึ้นไปอีก แม้แต่ในด้านการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะอาชีพก็เช่นกัน ทั้งนี้ก็เพื่อพัฒนาทักษะ ความชำนาญของตนให้เป็นแรงงานระดับฝีมือในอาชีพที่ตนเองสนใจและมีความถนัด ซึ่งก็จะส่งผลต่อการเลือกเปลี่ยนงานอาชีพที่ดีกว่า และเพื่อรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ค่านิยมของสังคมไทยมักนิยมและยกย่องผู้ที่มีคุณวุฒิสูงว่าเป็นผู้รู้ ยิ่งได้รับการศึกษาสูงขึ้นมากเท่าใด โอกาสที่จะเลือกหน้าที่การงานและผลตอบแทนจากการทำงานก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น ที่สำคัญคือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงย่อมเข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ ได้รวดเร็ว มองการณ์ไกล มีลูกทางและโอกาสที่จะเปลี่ยนงานอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ที่สูงขึ้น อดัมพี บูรณกานนท์ (2526 : 182) กล่าวว่า ลูกจ้างที่มีโอกาสในการศึกษามากกว่า

น่าจะมีความสามารถในการเรียนรู้และมีความเชื่อมั่นในตัวเองมากกว่าลูกจ้างที่มีการศึกษาน้อยกว่า ในขณะที่ ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำมักจะสนใจเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดตัวเสียมากกว่าเรื่องการเงินการอยู่ ปัญหาปากท้อง หรือที่เรียกว่ากินอยู่หลับนอนให้สบายก็เป็นการเพียงพอแล้ว ไม่ได้นึกถึงความก้าวหน้าในอนาคตว่า จะทำงานที่ดีกว่านี้ได้บ้างหรือไม่และอย่างไร

สรุปได้ว่า การที่ผู้ใช้แรงงานมีความรู้สูงจะมีผลให้ได้รับประโยชน์มากกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีความรู้ต่ำ จึงทำให้ผู้ใช้แรงงานที่มีระดับการศึกษาได้พยายามเพิ่มเติมหาความรู้ใส่ตัวมากขึ้นเพื่อประโยชน์ในค่าจ้างได้ในอนาคตมากกว่าผู้ใช้แรงงาน ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ อาจจะเนื่องมาจาก ผู้ใช้แรงงานโรงงานทอผ้าไทยเหียนที่มี ระดับการศึกษาต่ำนั้นมักจะเป็นผู้ที่มีอายุมาก ส่วนใหญ่จะสูงกว่า 35 ปีขึ้นไป แสดงว่าทำงานอยู่ในโรงงานนี้มานาน การได้รับค่าแรงและสวัสดิการต่าง ๆ ย่อมสูงกว่าและดีกว่าคนงานใหม่ที่มีระดับการศึกษาสูงและอายุน้อย จึงมีความเป็นไปได้ว่าบุคคลที่มีการศึกษาต่ำและอายุมากนั้น มีความคิดว่า ตนเองนั้นอยู่ในวัยที่แก่เกินเรียนแล้ว จึงไม่กระตือรือร้น หรือต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนเท่าใดนัก

6. ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอที่มีรายได้น้อยกว่า มีความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานและด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพมากกว่าผู้ใช้แรงงานที่มีรายไ้มากกว่า ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐาน ข้อ 3

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของผู้ใช้แรงงานโรงงานทอผ้าไทยเหียน ซึ่งได้กล่าวแล้วว่า คนงานที่มีรายได้น้อยส่วนมาก จะเป็นคนงานที่เพิ่งเริ่มเข้าทำงานใหม่ ยังมีอายุน้อย และส่วนใหญ่จะเป็นคนโสด ซึ่งย่อมจะเป็นผู้ที่กระตือรือร้น สนใจหาความรู้ และมีเวลาให้กับการศึกษานอกระบบโรงเรียนมากกว่าผู้ที่มีรายไ้มาก ซึ่งมักจะเป็นคนงานเก่าซึ่งมีอายุมาก และมักจะมีครอบครัวแล้ว ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มพูนรายได้ และมีช่องทางในการเปลี่ยนอาชีพที่ดีกว่าของผู้ที่มีรายได้น้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีรายได้น้อยย่อมมีความต้องการรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นเพราะ ผู้ที่มีรายไ้มากย่อมมีโอกาสที่จะได้รับการตอบสนองความต้องการต่างๆ ได้ดี และมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย งานวิจัยของ อัญมณี บุรณกานนท์ (2526) พบว่า ลูกจ้างส่วนใหญ่ไม่พอใจ

ในสภาพชีวิตที่เป็นอยู่ของคนในปัจจุบัน และพยายามแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าในลักษณะตัวใครตัวมันหรือปัจเจกบุคคล และในการที่จะเพิ่มรายได้ให้มากขึ้นนั้นจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนทักษะอาชีพเป็นบันไดที่จะก้าวไปสู่ การเปลี่ยนงานอาชีพ หรือเลื่อนตำแหน่งงานที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกศักดิ์ เจริญภาอภิบาล (2521) ซึ่งพบว่า คนงานที่เล็งเห็นความสำคัญของการฝึกอบรมทักษะอาชีพเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรืออาชีพของตน เนื่องจากเมื่อได้รับการฝึกทักษะอาชีพก็จะสามารถพัฒนาฝีมือของตนให้มีความชำนาญพิเศษเฉพาะตัว เมื่อกลับมาทำงานในโรงงานก็จะได้ตำแหน่งงานที่สูงขึ้น จากการศึกษาเรื่องการศึกษาของลูกจ้าง ของลีโอนาร์ด บรูม (Leonard Broom) และ ฟิลลิป เซลซนิก (Philip Selznick) พบว่า อาชีพในระดับสูงย่อมต้องการระดับการศึกษาสูงด้วยและมีผลเกี่ยวข้องกับรายได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถ้าผู้ใช้แรงงานคนใดต้องการมีรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้น ก็จะต้องพยายามด้วยตัวเองให้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ในระดับที่สูงขึ้นด้วย เพื่อผลของงานอาชีพและรายได้ที่สูงขึ้นในอนาคต ซัมเมอร์และเคลเมนต์ (Summer and Clemente 1976 : 250) ได้สรุปไว้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรม ทำให้บุคคลที่มีความรู้สูงได้รับประโยชน์มากกว่า ผู้มีความรู้ต่ำ บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งสูงในสายงานบังคับบัญชาได้รับผลตอบแทนมากกว่าผู้อยู่ในตำแหน่งที่ต่ำ

ข้อเสนอแนะ

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะมีการวิจัยในประชากรผู้ใช้แรงงานของโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอขนาดเล็กและขนาดกลาง หรือประเภทของอุตสาหกรรมอื่น ๆ ซึ่งอาจจะมึลักษณะทั่วไปที่คล้ายคลึงกับงานวิจัยนี้ และอาจจะมึลักษณะเฉพาะของปัญหาและความต้องการที่แตกต่างจากงานวิจัยนี้
2. ควรมีการทำวิจัยเรื่องโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงาน เนื่องจากข้อจำกัดต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรงงานนั้นมีมาก ผู้ใช้แรงงานบางคนอาจจะมีความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนแต่ไม่มีโอกาสเข้าร่วมและไม่สามารถมองเห็นหนทางที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการของตนได้

3. ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ใช้แรงงานมีความต้องการการศึกษานอก
ระบบโรงเรียนในค่านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ค่านการรับบริการข่าวสาร ข้อมูลและค่าน
การเพิ่มพูนทักษะอาชีพในเรื่องที่สำคัญหลายๆ เรื่อง ซึ่งจะเป็นแนวทางในการจัดสวัสดิ
การค่านการศึกษาแก่ผู้ใช้แรงงานเพื่อเสนอต่อเจ้าของโรงงาน ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบ
สนองความต้องการของผู้ใช้แรงงานได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็นการช่วยให้การแรง
งานสัมพันธ์ระหว่าง นายจ้างและผู้ใช้แรงงานดีขึ้นอีกทางหนึ่ง

4. ควรจัดให้มีการประเมินผลหรือประเมินโครงการการจัดกิจกรรมการศึกษ
านอกระบบโรงเรียน สำหรับผู้ใช้แรงงานของทุกหน่วยงานในประเทศไทย เพื่อที่จะ
ได้สรุปนโยบาย หลักเกณฑ์ และการจัดกิจกรรมในค่านเนื้อหาและรูปแบบวิธีการที่ชัดเจน
และได้ผลดีที่สุดต่อการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้แรงงานได้อย่างใกล้เคียงกับวิถี
ชีวิตอย่างแท้จริง

5. ในการจัดเสนอ ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้ใช้แรง
งาน ไม่ว่าจะเป็นสาขาอุตสาหกรรมสิ่งทอ หรือสาขาอื่น ๆ ผู้วิจัยเชื่อว่า ถ้าจะให้ได้
ผลดีและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ควรจะเป็นการดำเนินการร่วมอย่างจริงจังและเต็ม
ที่จาก 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายผู้ใช้แรงงาน และรัฐบาล ทั้งนี้เนื่องจากการที่
จะพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้ใช้นั้น มิใช่ภาระหน้าที่รับผิดชอบของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
เท่านั้น ดังนั้นการประสานงานและร่วมมือกันของผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่าย จึงมีความจำ
เป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ใช้นั้นได้พัฒนา
ไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งควรจะมีหน่วยงานกลางที่จะ
ดูแลรับผิดชอบการศึกษาสำหรับผู้ใช้นั้นโดยตรง

6. สหภาพแรงงานซึ่งเป็นองค์กรที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของมวลสมาชิกผู้ใช้
แรงงาน ควรจะสนใจในค่านการเรียกร้องสวัสดิการทางค่านการศึกษาให้แก่ผู้ใช้แรง
งานให้มากขึ้น นอกเหนือจากการเรียกร้องสวัสดิการทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว.